

ŞİİR • SANAT • EDEBİYAT

Kıvrak

BU SAYININ İSİMLERİ

Mehmet Narlı

Cevat Akkanat

Mehmet Aycı

Cengiz Coşkun

Yasin Mortaş

İsmail Göktürk

Erdal Noyan

Selçuk Küpçük

Celal Ceren

Ercan Sağlam

Tayyib Atmaca

28

15 Ekim 30 Kasım 1998

Kırağı

ŞİİR • SANAT • EDEBİYAT

kırkbeş günde bir çıkar

sahibi ve yazı işleri müdürü

Cengiz Coşkun

yayın yönetmeni

Taqqib Atmaca

yayın danışmanı

Mehmet Durmaz

okuyucusuna gönderilir

yıllık abone bedeli

2.500.000 TL

fiyatı

300.000 TL

posta çeki

Taqqib Atmaca

507532

yazışma adresi

PK 50

01840 Osmaniye

telefon: 0 328 812 72 56

Kırk kişiyiz. Bir ırmağın kıyısında durmuş bütün yüreğimizle bakıyoruz durgun yada çağlayarak akan suya. Kırk kişiyiz ve yüreklerimiz ve gözlerimiz aynı ırmağa bakarak farklı şeyler görüyor ve biriktiriyor içinde. Her birimiz ırmağa, meşrebimizle, yetiştirme tarzımız ve yerimizin getirdiği birikimle, fikri ve kültürel arka planımızla sevinçlerimizle, hayalkırıklıklarımızla, aşklarımızla, zaaflarımızla umutlarımızla bakıyor ve kırk değişik şekilde yoğurup yorumluyoruz ırmağı içimizde. Ve ırmak yüreğimizden kendi sesimiz olarak birikip geliyor elimize ve sihirli bir mürekkep olarak toplanıyor kalemimize. Dilimeze biriken her kelime bize ait ve bizden birşey oluyor artık. Ne başkalarının sesine benziyor sesimiz, ne kelimelerimiz diğerlerinin kelimelerine.

İşte KIRAĞI, sırf bunun için yeniden merhaba diyor sizlere. Herkes kendi sesini bulabilsin ve duyurabilsin ve çağlayıp durulabilsin diye. Kısır çatışmalardan vazgeçip herkes kendi yolunu açabilsin diye sesleniyoruz yeniden size.

“Büyük” üstadların “küçük” taklitleri olmayalım, kendimiz olalım, kendi sesimizi bulalım ve çoğaltalım diye yeniden açılıyor bu sayfalar.

İki kelime de olsa sesimiz hep bizim olsun. Aşklarımız hep güneşten önce girsin şehirlere. İlk biz koklayalım tomurcuğa duran gülleri. İlk biz yaşayalım kuşluğun dinginliğini, ilk biz duyalım güneşle birlikte uyanan kozalakların çıtırtılarını. Bizden önce uyanmış olanların veya bizden önce uyandığını iddia edenlerin anlattıklarını çoğaltıp durmayalım habire. Biz; yaşayalım.

İşte KIRAĞI sırf bunun için tekrar merhaba diyor sizlere. Yeniden buluşuyor ellerimiz ellerinizle.

Yeniden merhaba.

HATTAT

"Seni terkedeceğim hattat"(1)

yok birlikte gideceğimiz bir cennet
yok birlikte kaçacağımız bir cehennem

Seni terkedeceğim hattat
adımın son harfini kendim yazacağım
hayatım sana benzedi ölümüm bana

Senin sesindir içimi köpürten su
gözlerin denizlerime sağdığım ırmak
yangının canımı sardı ama
ama seni terkedeceğim hattat
yaprağın düşerken söylediği
türküyü söyleyeceğim

(1) Nazan Bekiroğlu, Nun Masalları

SÜNEPE ŞİİR

Her kuşağın ('belli bir dönemin' de diyebiliriz) alıştırılmış, genel kabul gördürülmüş yaygın kazandırılmış bir şiir anlayışı daima olagelmıştır. Ve bu anlayışı hazırlayan çeşitli nedenler... Bir de, pek tabii olarak, bir çok sürdürücü şair...

Yaşamaya çalıştığımız zaman diliminin de nevi şahsına münhasır bir anlayışından söz edilebilir mi? Bu soruya peşinen evet dediğimiz ortada...

Fakat biz önce nedenlere değineceğiz: Zamanın ruhu. Teşvikler. Topluma uygulanan aykırı yapılandırma mekanizmaları. Dayatmalar. Haliyle bu ve benzeri etkilerin getirdiği ortak duyuş, kavrayış, ortaya koyuş tarzları; bir arada bulunma kaygıları ve tek tip olanı söyleme girişimleri... Daha farklı bir ifadeyle: Donuk gruplaşmalar, cemaat ve klik oluşumlarının doğuşu ve olumsuz etkileşimler...

Her ne kadar dönüşümdeki şiirin havası bu ve benzeri etkenlerin getirisi olsa da biz dış ve üst etkenleri değil, ortada dönüp duran yaygın şiir anlayışının genel geçer özelliklerine değinip, konuşup, onu mahkum edeceğiz.

Yukarıdan beri sarfettiğimiz sözlerin arasında, bugünün yaygın şiirine dair bazı hususiyetleri, haliyle, söyledik. Toparlanarak devam edelim:

Farklı uygarlık ve düşünce dairelerinden beslenmekle birlikte, tek sesli, yoz bir şiir den söz ediyoruz. Kaynak aldığı farklı düşünce sistemlerinden ötürü, kimi zaman birbirlerini reddedebilir kılıkla, birden fazlamış gibi sanılsa da, memnunlukla kabul gören tek bir yaygın şiir vardır bugün de.

Bugün de, dedik. Çünkü önceki zamanlarda da öyle değil miydi?

Nasıl da desteklenirdi? Yahut ses çıkarılmazdı varlığına?

Çünkü sünepe bir şiirdir söz konusu olan. Rahatsız etmez. Rahatsızlığı sevmez.

Dört başı mamurluğun, kuştüyü yatakların, ılımlı ruhların şiiridir.

İyi huylu, uyumlu, yumuşak bir şiirdir.

Çokça hoşgörülü.

Toplum dışılığın, kendisine yakıştırdığı ifadeyle, bireyin iç atmosferine yönelmiş olanın şiiri.

Doldurma ve kalabalık ses, kelime ve dize kalabalığı...

Sesi, boğuk ve genizden...

Ve gürültüsüz. Tantanası olmayan, kanatsız

Bazen şakıdığını duyarsınız, sahtedir. Popüler kılınan örneklerinden gelir bu tizlik.

Geçicidir. Çiğnenir ve atıldığında kalmaz birşey geride...

Dolambaçlı, karmaşık, laf salatalı bir şiir.

Arızalı bir şiir. Doğuştan özürlü...

Ortanın şiiri. Çok sahipli. Bu yüzden imzasız bir şiir. Çok imzalı da diyebiliriz. Çok şairli veya şairsiz...

Yürekte titreşimler oluşturmayan. Soğuk renkli. Metalik renkli. Gri..

Hariçtekine, farklı olana tahammülü de yoktur hani.

Bu eksikli şiir, pek tabii olarak, kolay bulur imkanını, bol bol kaplar yayın alanlarını...

Pes! Her dönem, bu tarz şiirin dışında, daima dışarıda kalmayı seçmiş başka bir şiir şalesi de yok muydu? Hani şu hep gayri resmi olan, ama şu her zaman muhalif olan, evrensel nitelikli...

GÜL RİSALESİ

uzun bir nehr-i şiidir seyr-i ruzigarda gül

1- ilk söz:

gül, elif, lam, ra
gül kitabını güle aşına olan okur
çün bu kapu herkese açık değil.

2- ikinci söz:

her babı gülle açılan kadim kitaplara
söze gülle başlayan şairlere andolsun
gül desenli sayfalara yazılan mektuplara
koynunda gül taşıyan, gülünce gül açılan
dudakları gül kızaran ehl-i hicaba kasem
seccadesin gül suyuyla yıkayan gelinlere
rüyasında gül gören ergenlere andolsun
kundaklarda dili pempe şukufe bebeklere
kızına gül ismi veren annelere andolsun
günbatımı gülkurusu yaşlıların gözünde
saye-i gülde oynayan çocuklara andolsun

atını güle bağlayan yorgun süvarilere
suyuna gül atıp içen yolculara andolsun
evlerini gülden yapan mimarlara andolsun
şarkıları gül kokan cümle hanendelere
gül dikensiz olmaz diyen şarkılara andolsun
şapkasını bir ırmağa gülümseyerek atan
tüfeğine gül dolduran şairlere andolsun
gülden hisarlar içre aşk nöbeti bekleyen
miğferine gül eken askerlere andolsun

güle salat ü selam
bize bir gül gönderen şanı yüce Tanrı'ya
binlerce kez hamd olsun.

3- gül gazeli: ey gül bir katre nasib et baht-ı famından bize
kim baht-ı siyah kalmasun yalnız gamından bize

hayalin bus eylemekten leblerimiz çak oldu
şikeste gönlümüz için su ver camından bize

halin enduhgin olanda alemi zulmet basar
cihan misli beheşt olur gülsen kamından bize

muhibban-ı gülüz lakin cürmümüz çoktur bizim
bir şule-i ümmid yanar o pak namından bize

ey gül sen gittin gideli şairler figan eyler
yalnız nağme-i gül kaldı serencamından bize.

4- rubai: o gülün nar-ı aşkından sinelere kül dökülür
hakine su vermek için nice bin gönül dökülür
dünya tamam viran olsa tarumar olsa gülistan
Tanrı'nın gül ağacından sanmam ki bir gül dökülür.

5-şehre vegüle mani : İstanbul
gül iste, gül; "istan" bul
kalbine dön ey şehir
dört mevsim "gül-istan-bul"

6-gül şarkısı gül esrarını faş eyler nice bir ruzigar olur
yar gönlümüz güldür bize herdem faslı bahar olur
uyanır hab-ı gafletten yaran-ı gül hüşyar olur
yar gönlümüz güldür bize herdem faslı bahar olur

gülün ömrü az olsa da bahtını beyaz biliriz
çün ehl-i gülüz cümlemiz gül sitemin naz biliriz
gülden ne gelirse gelsin kabul eder haz biliriz.
yar gönlümüz güldür bize herdem faslı bahar olur

7-bir gül masalı narin sayfalarda bir gül perisi
eğilir gizlice gülisten okur
yalnızca çocuklar duyar o sesi
gülden renk renk masal kilimi dokur
derin sayfalarda bir gül perisi.

bir hayal denizi; şiir, tebessüm
şu sükut "ebru"su neler konuşur
yarısı hayattır yarısı resim
odalarda gül kokulu bir huzur
bir hayal denizi: şiir, tebessüm...

bağbandan habersiz bir gece gülü
mehtabı öperken dudaklarından
sulara usulca akar gönülü
seherle açılır aşktan ve kandan
bağbandan habersiz bir gece gülü

8-kayıp gül avuçlarında akkor taşıyan çocuklarda
ve saçları büklüm büklüm dökülen genç kızlarda
dönüp aradığımız güle dair bir şeyler/de
artık yalan çıkıyor
plastik bir avunmayla eğilen yüzlerimiz
kalbimizde çırpınan o gamgin bülbül bile
evet, yalan söylüyor!..zordur kendi kalmamız
çünkü yangınlar bile eskisi gibi değil
saksılar taşımadayız koltuk altlarımızda
bizde geçmiş akşamların ağır suçu var; çünkü
bir şehrin kaldırımları gülle gölgelenmiyor.
kimse bir şehrin saçını gülle yıkayamıyor
şehrin kapılarında bizans'ın gür kızları
gülle beklemiyorlar
yıldızları koynunda büyüten genç anneler
ve gül dikenini saklayan evvel zaman içinde
yarısı unutulmuş eski bir masal kadar
her anı gül kadar zarif o devri anlamak zor
rüyalarımızda bizi yoklayan o tılsımlı şey
hem kayıp, hem gülüyor...

son söz şiir gülden bahsetmekle kıyas olmaz gül ile
akıbet gül güldür yine şiir ise şiirdir.

KEREMALİ

Dolunayın okşayan ışığı oluklu bir kamadan yansıdı. Işıltı hızla inip kalktığına kızıla boyanmıştı. Tekrar tekrar indi kama. Sessiz bir gürültü evleri temelinden kavradı. Ilık, ürpertici bir yel süpürdü sokakları. İnce, uzun bir gölge süzüldü kasabanın dışına doğru. Gece duruldu, kasaba yatağında sağından soluna döndü. Bir dinginlik kapladı kasabanın yorgun yüzünü.

Gün yavaş yavaş ağardı.

Zebellah gibi bir cesedi aydınlattı şafağın serinliği. Tam kalbinin üzerine bir kama saplanmış, vücuttan sızan kan yol yol akmış, birikintilerde durup dinlenmiş, tekrar akmış, kurumuş, pıhtılaşmış.

Minarenin şerefesinde ezan okumak için ellerini kulaklarına götüren Ahmet Hoca'nın gözleri, meydana boylu boyunca uzanan karaltıya takıldı.

- Allahuekber.

Bu mutlaka o olmalı, Keremali gelmedi bu gece.

- Allahuekber.

Kamasını da ayırmaz yanından, serde delikanlılık var ya.

-Eşhedü enla ilahe illallah.

Peki nereden buldu bu domuzu, hangi işrette, ya da kimin namusunu tarumar ederken?

- Eşhedü enne Muhammeden resulullah.

Yoksa meydana mı karşılaştılar?

- Hayyalel salah.

Neyse olan olmuş. Şimdi ne yapmalı?

- Hayyalel felah.

Kara Halil intikam almaya kalkışacaktır mutlaka. Oğlan uzaklaşmış olsa bari.

- Allahuekber

Neyse Allah kerim, kalbimizi ferah tualım.

- Le ilahe illallah.

Merdivenlerden ağır ağır indi Ahmet Hoca, meydana hiç bakmadan mescide girdi, mihrapta diz çöküp beklemeye başladı.

Bakalım üç kişilik sabah namazı cemaatı, cesede takılmadan mescide gelebilecek mi?

Kısa aralıklarla üç kısık öksürük sesi duyuldu, sahiplerini sürükleyen ayaklar yaklaştı. Kamet. Ahmet Hoca doğruldu, namaz başladı. Hoca namazı her zamankinden daha uzun tuttu, uzun sureler okudu, secdelerde mübalağa etti. Uzun zamandan sonra ilk defa içinde birileri daha varken kıldırma namazı. İlkinde selvi boylu bir sevgili vardı içerisinde, şimdi ise uzun boyu, dal vücudu ile bir civan. Kendi kanından, etinden.

Namaz bitti, Hoca döndü. Tesbih, dua.

Başlar aynı anda kalktı, gözler buluştu. Sarı Kerim; içlerinden en yaşlı olanı, seyrek sakallarını sıvazlayarak konuştu.

- Beklenen olmuş Hoca.

- Biliyorum, gördüm.

- Ne yapmayı düşünüyorsun şimdi?

- Hiç bir şey. Bekleyelim bakalım, Rabbim neler gösterir.
- Kara Halil mutlaka gelecektir, intikam almadan bırakmaz.
- İntikam. Doğru, ama Allah da müntekimdir. Hem Kara Halil'in geleceğini de zannetmem. Benle bir işi yok, oğlanın peşine düşecektir. Cami duvarına sığın itinin hesabını kasabadan soramaz.
- İnşaallah öyle olur Hoca. Peki, şimdi biz ne yapalım?
- Doğrudan evlerinize gidin, cesede hiç dokunmayın. Komşulara da söyleyin ceset hiç yokmuş gibi davransınlar, dokunmasınlar.
- Üç kişilik cemaat dağıldı.
- İnsanlar, güneş daha yüzünü tam göstermeden evlerinden çıktılar. Sabah telaşı sanki olağanüstü hiç bir şey yokmuş gibi başladı. Sadece alışılmadık bir sessizlik, gürültüsünü içine atan bir hengame. Meydanda hiç yokmuş sayılan ceset; yanından gelip geçenlerin ayak seslerini yutarak, adımlardan kalkan tozları biriktirerek kuşluk vaktine kadar yerinde durdu.
- Kuşluk vaktine, yaklaşan nal sesleriyle birlikte girildi. Nal sesleri yok sayılan cesedin başında duruldu. Hafif kişnemeler, atların soluk alışverişleri doldurdu meydana bir süre. Atlılar cesetle birlikte uzaklaştılar.
- Tam meydana çıkacakları sırada, bir çift çatık kaş evlere döndü, çakmak çakmak yanan gözler etrafı bir süre taradı. Tiz bir yılan tıslaması doldurdu meydana, duvarlara çarptı, pencere aralıklarından içerilere sızdı, bütün eşyaya sindi.
- İntikamı mutlaka alınacak, yerin dibine girse bulacağız o melunu.

Sırtını dağa yaslamış Bozdoğan köyünün tozlu, çakıllı yollarında ince uzun bir silüet yavaş adımlarla yol alıyor. Temmuz sıcağından korunmak için ceketini başına aldığı için uzaktan başsız bir adam yürüyormuş gibi görünüyor. Silüet yaklaştıkça netleşiyor, hafif bir rüzgar bile efilemiyor, hava öylesine durgun, basık, boğucu.

Köyün girişindeki evinin içerlek bir balkona benzeyen geniş örtmesinde oturmuş, şapkasını yelpazeleyerek serinlemeye çalışan Kah Hamit, yaklaşan izliyordu uzun süredir. "Allah Allah! kaya kertenkelelerinin bile sığınacak gölge aradığı bu öğlen sıcağında kim ola ki bu deli? dedi kendi kendine. Sonra içeriye seslendi.

- Hatun hazırlıklı ol, bir misafirimiz olacak gibi.
- Kimmiş, tanıdık birimi?
- Hayır, bir yabancı, köy yolundan bu tarafa doğru geliyor. Çok yorulmuş, acıkmış ve susamış olmalı. Yemeğin yanına bir bocüt ayran yapmayı da unutma.
- Tamam hemen hazırlıyorum, unutmam merak etme.
- Yolcu artık iyice yaklaşmış, bütün hatları seçilebiliyor. İnce uzun boylu, munis yüzlü, bıyıkları henüz terlemiş bir genç bu. Yüzü gözü terden sırlıklam olmuş, terler ince boyundan aşağıya, göğsüne yol yol akıyor, mintanı terden renk değiştirmiş. Avludan içeriye süzülüp başını kaldırıyor, örtmeye doğru bakıyor. Elini kaldırıp Kah Hamit'i selamlıyor.
- Selamün Aleyküm dayı.
- Sıcak, masum, yardım bekleyen fakat kendinden emin ses Kah Hamit'i sarıp sarmalıyor. "Bu oğlan boş değil, bir iş var bunda"
- Aleykümselam yeğen, gel hele yukarıya.
- Genç adam, yorgun adımlarla tırmanıyor merdivenleri, örtmeye ulaşıyor. Yüzü, yakından bakılınca daha bir masum, munis görünüyor.
- Hoşgeldin evlat, safalar getirdin. Tam da yemek vakti ne güzel gelişi bu.
- Hoş bulduk dayı
- Uzaklardan galiba
- Evet uzaklardan, bir hayli.
- Buyur otur.

- Sağol

Oturdular. Medine Hatun hemen sofa yaygısını getirdi önlerine. Misafire hafif bir "Hoş geldin" dedi, cevap beklemeden içeriye daldı, tekrar çıktı. Hızlı hareketlerle sofrayı donattı, buyur etti.

Kah Hamit'le misafir yemeklerini yediler. Misafir taze çırpılmış ayrandan tas tas içtikten sonra cebinden çıkardığı bir peşkirle ağzını sildi.

- Elhamdülillah. Allah ziyade etsin, sofranızın bereketini artırsın.

- Afiyet olsun, sağol, cümlemizin.

Tekrar yer minderlerine çekilip ensiz, uzun yastıklara yaslandılar. Sofra kurulduğu gibi çabucak kaldırıldı. Medine Hatun evin loş serinliğinde kayboldu. Kah Hamit hemen yanında duran tütün tabakasına uzanıp acele etmeden, usta hareketlerle bir sigara sardı.Tabakayı misafirine uzattı.

- Buyur, bir cigara da sen sar.

- Sağol dayı, içmem.

- Hiç içtinmi ki içmem diyorsun.Hele bir sar, seveceksin

- Tütün mekruh değil mi dayı? Hem nefesine de zarar. İçmesen olmaz mı?

- Tütünün zararının kime olduğunu nereden bileceksin. Mekruhluğuyorsa, her gün işlediğimiz haramların yanında pek masum kalır.

- Ben yine de içmeyeyim dayı, kalsın.

- Sen bilirsin.

Kah Hamit, misafirini tepeden tırnağa süzdü."Kalıbımı basarım ki bir kaçak bu oğlan. Ama konuşmasına, kıyafetine, yüzüne bakılırsa kötü bir adam değil. Acaba kimden kaçıyor? kolluklardan desem, hırlyıa hırsıza benzemiyor.Herhal kan davası, bakalım anlayacağız."

- Nereden geldiğini sormayacağım evlat. Belli ki kaçaksın. Peki nereye gitmek niyetindesin?

- Kaçak olduğum çok mu belli oluyor?

- Benim için öyle. Bu yörede herkes birbirini tanır. Ne zaman, kim nereden gelir, nereye gider, bilir. Çercilerin bile gelme zamanları vardır. Acele işi olanlar bile Temmuz'un öğlen sıcağında dışarı çıkmaz burada. Ama sen pişmeyi göze alarak yol alıyorsun. Demekki çok acelen var.

- Doğru. Acele etmeliyim. Peşime mutlaka düşmüşlerdir. Bir an önce uzaklaşabildiğim kadar uzaklaşmalıyım.

- Nereye kadar uzaklaşmayı düşünüyorsun? Dünya kaçan için de kovalayan için de küçüktür. Hele intikam içinse bu kaçma kovalamaca, o zaman dünya daha bir küçülür.

- İntikam içinse daha da küçülür öyle mi? Peki kaçmayıp ne yapayım? Bunun başka bir çaresi var mı?

- Var elbet, kaçmayacaksın.

- Kaçmayacak mıyım, nasıl?

- Anlatacağım. Ama önce sorularıma cevap vermen gerekiyor.

- Peki sor, cevaplayacağım.

- Kaçmayı meslek edinmeden önce ne iş yapardın sen.

- Okurdum.

- Ne okurdun?

- Babam imamdı. Medresede okumuş yıllarca. Bildiklerini bana da öğretirdi. Birlikte okurduk. O olmadığı zamanlar yerine bakardım.

- Şu halde imamlık yapabilirsin.

- Evet, yapabilirim.

- Vaaz verebilirsin, çocuk okutabilirsin.

- Evet tabi.Şeri müşküllerinizi çözmenizde de yardımcı olabilirim.

- Öyleyse burada kal. İmamımız, yakınlarda Hakkın rahmetine kavuştu, yerine sen

imamlık edersin.

- Peşimde bu kadar adam varken nasıl olacak bu?
- Basbayağı olacak, orasını merak etme.
- Nasıl olacak gerçekten merak ettim?
- Senin bir düşmanın olsa. İntikam için peşine düşsen en fazla nereye kadar takip edebilirsin.
- Nereye gitse peşinden gider, mezara kadar takip ederdim herhalde?
- Eh! o halde düşmanların da seni en fazla mezara kadar takip edebilirler. Biz de köylülerle bir olur seni öldürür gömeriz.
- Gömmek mi?
- Evet başka caresi var mı?
- Eh ne diyelim, peki.

Böylece anlaştılar. Kah Hamit ayaklandı.

"Sen şimdi bir yıkanıp paklan. Medine teyzen sana benim esvaplarımdan versin. Ondan sonra birlikte köy odasına çıkarız, köylülerle tanışırın. Köyde fazla kimse yok zaten, herkes yaylada, Gel sana hamamı göstereyim" dedi. Birlikte evin hamamına doğru yürüdüler. "Bak esvapları buraya bırakacağız. Kapıyı hafif aralayıp alırsın. Hava zaten çok sıcak, sular da ılımtır bu sıcakta, ısıtmak istemez. Öylece dökün. Hamamda sabun, kese her şey var." Kah Hamit döndü, bir iki adım attıktan sonra bir şey unutmuş gibi durdu.

- Şey evlat. Adın neydi senin?
 - Keremali
 - Benimki de Hamit. Kah Hamit de derler. Bilirsin ya yiğit lakabıyla...
 - Peki Hamit Dayı çok sağol. Yalnız bir şey de ben soracağım. Bütün bunları niçin yapıyorsun. Hem de tanımadığın bir adam için.
 - Niçin mi? Kırkbeş yıldır evliyiz biz evlat Medine Hatun'la. Hiç çocuğumuz olmadı. Tanımayı soruyorsan, şu dünyada kaç kişi birbirini hakkıyla tanıyorki?
- Kah Hamit örtmeye yöneldi.

Kara Halil'in adamları, köylüler Keremali'yi gömdükten bir hafta sonra ulaştılar köye. Köye ilk gelen herkesin yaptığı gibi Kah Hamit'in avlu kapısından içeriye daldılar önce. Kah Hamit yine örtmede oturuyordu her zamanki gibi. Gelenleri uzaktan seçer seçmez kim olduklarını anlamıştı. "Nihayet, beklenenler geldi" diye düşündü. Doğrulup aşağıya doğru eğildi. Gelenler Kah Hamit'i selamlayıp tahta merdivenlere doğru yöneldiler. Çevik hareketlerle merdivenleri tırmandılar.

- Salamün Aleyküm dayı. Müsaade var mı?
- Müsaade ne kelime oğullar, buyrun oturun. Tanrı misafirleri için her zaman yerimiz ve yiyeceğimiz bulunur.
- Sağol dayı.

Çatık kaşlar hafif gevşedi, çakmak gözler kaçamak bakışlarla etrafı süzdü. Arkadakilere işaret etti, oturdular.

Ayrılar içildi. Bedenlerin yorgunlukları hafifledi. Kah Hamit çakmak gözlerle dikti soran gözlerini.

- Evlatlar, nereden böyle?
- Uzaklardan, bir hayli uzaktan. Bir dostumuzu arıyoruz. Günlerdir yoldayız, bu taraflara doğru geldiğini haber aldık.
- Çifte mavzer, yürük atla dostlarını arayanlara ne mutlu. Lafı dolandırmaya hacet yok. Haberiniz sizden günlerce önce geldi. Peşinde olduğunuz adam günlerce önce ulaştı buraya. Çok yorgun ve hastaydı. Yayan, aç biilaç yol almak onu çok yıpratmış. Yolda sıtma da kapmış çeltik tarlalarından. Geldikten iki gün sonra öldü.
- Nee öldü mü, olamaz!
- Evet öldü, Allahın takdiri işte, hikmetinden sual olunmaz. Köyün mezarlığına gömdük

garibanı. Ölmeden önce bütün hikayesini anlattı bana.

- Ah Keremali. Böyle olmamalıydı sonun, böyle olmamalıydı, haksızlık bu. Peki neymiş hikayesi oğlanın.

- Bir adam öldürmüş. Onun bunun namusuna göz diken, işret ehli, şeytanın yoldaşı bir melunmuş adam. Yavuklusuna da göz koymuş bunun. Kızı kaçırmış, kirlletmek istemiş, direnince de öldürüvermiş. Bu da kıstırmış adamı bir gece kasabanın meydanında, zil zurna sarhoşmuş düzrüz. Basmış kamayı, yıkmış meydanın orta yerine.

- Ağzından çıkanı kulağın duysun dayı. Böyle değil bu hikaye. Suçsuz yere , kalleslikle öldürdü beyimizi bir kötü oğlan. Ah nasıl oldu da aldı ölüm onu elimizden, ah ölüm.

- Neyse işte. Bana anlatılan hikaye bu. Mezarını görmek ister misiniz? Uzak değil, şuracıkta.

- Görsek iyi olur. Sana inanmadığımızdan değil, öldüğünden emin olmalıyız. Köylülere de soralım, bir tarif etsinler bakalım aradığımız adam mı ölen, bir oyun olmasın bu işin içinde?

- Tabi tabi sorun. Ne oyunu olacak? Köyde de fazla kimse yok zaten, herkes yaylada. Kalktılar. Kah Hamit örtmenin merdivenlerinden inerken içeriye selendi "Medine Hatun, ben çıkıyorum misafirlerle. Çabuk dönerim merak etme.

Evin loşluğundan belli belirsiz bir ses cevap verdi. Merdivenlerden inip yürüdüler.

Yaklaşık ikibuçuk saat sonra döndü Kah Hamit. Örtmeye çıkar çıkmaz içeriye seslendi.

- Keremali! çıkabilirsin evlat. Gitti senin adamlar, bir daha da geleceklerini sanmam. Keremali kapıda göründü. Şimdi daha bir uzamış, kendini toplamış görünüyordu. Gözlerindeki yorgunluk kaybolmuştu.

- Gittiler mi, hiç bir şeyden şüphelenmediler mi yani?

- Şüphelenmediler merak etme. Mezarını bile gördü adamlar. Köylülere tek tek sordular , bir güzel tarif ettirdiler seni. Sonunda öldüğüne emin olup uzaklaştılar. Ama biz yine de tedbiri elden bırakmayalım. Sen hemen vakit geçirmeden yaylaya çık, birkaç gün sonra da Medine Hatun'la biz geliriz.

- Tamam, olur. Allah sizlerden razı olsun. Çekip kurtardınız beni onulmaz bir dertten.

- Estağfirullah, ne haddimize. Derdi de dermanı da veren Allah. İnsanlar sadece vesile.

- Amenna, öyle. Şükürler olsun O'na.

Örtmede suskun oturdular bir süre. Keremali köyün yoluna dikti gözlerini, daldı. Hafif bir yel avludaki ağaçların dallarını belli belirsiz salladı, tozları silkeledi. Kah Hamit, Keremalinin dalgın yüzüne baktı içlendi. Derin bir nefes alıp bıraktı. Tabakasını çıkarıp yavaş hareketlerle bir sigara sardı, seslendi.

-Tütün ister misin evlat?

Keremali silkindi, nerede olduğunu anlamak istemiş gibi garip garip baktı etrafına bir süre. Sonunda Kah Hamit'in uzattığı tabakayı farkettiler.

- Ha, ne, tütün mü? İyi olur dayı, tam da zamanı. Ama ben beceremem şimdi, bu seferlik sen sarsan?

EYLÜL KUŞU

nergis toplanan dalgın gözlerinin baygın denizlerinde
tebessüm uçuran dudaklarının sessiz kuşu yorgun bu akşam

ve sesini karışmış içinde yüüyüp içine akan çağlayanın
saçlarından akmış karanlığı çoktandır damıtıyor bu akşam

sen gözlerinin demini koyulaştır soğuk ellerinin arasında
seni bir sigara külü gibi rüzgarında eritiyor bu akşam

ne munis bir sevdan var bensiz eylüllere konmuş kuş
bütün topladığın aşkları ısıt duayla sarartır bu akşam

ve akşam sana kapattığı güneşi kurutur maksut avcunda
bana vadettiğin değil gözlerinde kaybolan bu akşam

EZGİLER YÜREĞİME VARDI

“Bir türkü, bir zalim türkü / Zâlim değil, zalim türkü”

Hocam bir türkü dinliyordu. Bir türküyü ciğerlerine çekiyordu Hocam. Derdi, gamı çektiği gibi sineye. Ezgiler kana karışır, yüreğe dayanır türkü, Zorlar kapılarını sabrın, tahammülün. Kıvrılır yüreğin içbükey aynalarında bir mazlumun âh sesi. Etinden tırnağına sarar türkü. Kanatır yarayı, çoğaltır; Hocam, seni çok yorar bu türkü.

Şu, gün görmüş eli öpülesi nenedir. Şu, evlat yetiştirmiş çilekeş bir anadır. Şu, alnından ter boşalan kişi babadır. Şu garip, bu yetimdir. Şu elinden tutulmamış bir yoksuldur. Şu yangın yeri Anadolu, şehitler yurdu; şu insanlık onurunu çiğnediğiniz halk size Hak'kın emânetidir. Benmerkezciliğin, açgözlülük ve hırsın insan erdemlerinin yerini aldığı, mânâsız bir zulmün hükümferma olduğu bu yer, bir insanlık medeniyetinin kurulduğu yerdir. Güngörmüş Anadolu beylerinin çocukları, insanlık erdeminden nasipsiz bir avuç mütegalibenin azaplısı olmuşsa; İsm-i Kahhar, İsm-i Müntakim okuyorsa teheccüde analar; bebelerin gül yüzleri soluyor, hastalanınca ölüyorsa; Şeyhâdil'de bir karışlık mezarıyla “yetim Zülâl” uyuyorsa... “Tutam yar elinden tutan / Çıkam dağlara dağlara.” “İnce saz” başlayınca, Hocam dalıp gidiyordu bilinmezliğe. Önce yetimleri alıyordu yüreğine. Kimsesizleri, garipleri, mazlumlari alıyordu. Elinden bir şey gelmeyenleri, bitirilen, tüketilenleri, binleri, yüzbinleri, milyonları alıyordu. Acı, hüznün, dert veriyordu türkü. Yamandı yaman olmamsına, zalımdı belki, ama ödevini biliyordu. Bu yüreğin büyümesi, medeniyet yoksullarını alması gerekiyordu. Bir yağmur duâsına çıkar gibi düşüyordu yola Hocam. Omuzlarında hasretin, özlemin, umudun yükü, gameti eğilmiş yürüyordu Hocam. Mızrap hüznün perdelerini aralıyor, yanıyordu Hocam. Nereye gidebilirdi, kaç kapı vardı gidilecek? “Emrah derki bu günümdür / Arşa çıkan tütünümdür / Yâre gidecek günümdür / Düşem yollara yollara.”

Gidiyordu Hocam. Mevlâna'nın “Sen hep iyilerin Rabbi olacaksın, kötüler kime sığınsın” dediği sığınağa. Kalbinde solgun güller, kalbinin sahibine. Efendisine. Merhametli olana. Doksandokuz adı olana. Adına kurban olduğuma. “Kulunum Efendim, yetmez mi? Geldim kapına” demeye. Ağam ey, şahım ey, eyvah ey... Demesi kolay, yapması zordu. Hocam biliyordu ki, “yetilmez menzile bu gidiş ile”. O Sultân'ın eşğine varmaya yüz gerek, mücadeleye güç, dağların üstüne yürümeye küllüng gerek. Can gerek, heyecan gerek, tertemiz gerek, hepsinden önce aşk gerek, kanatlanıp uçmak gerek.

Naz makamında olanları düşündü Hocam.

Moğollar Anadolu'yu yakıp yıkarak Konya'ya gelmiş, dayanmıştır. Akşamdır. Şehrin surlarının dışında yerleşen Moğollar, alevleri göğe yükselen ateşler yakmış, sonsuz eğlence çığlıklarıyla yarın yerle bir edecekleri kente korku yağdırmaktadırlar. Halk panik içinde oradan oraya koşmaktadır. Mevlâna küçük bir mescitte akşam namazını kıldırılmış, dergâha gitmek üzere yola çıkmıştır ki elinden eteğinden tutar halk. Mevlâna sükûnetin ve huzurun adıdır. Dergâh huzurun ülkesidir. Tebessümünde umut ışıkları vardır. Onun dergâhı umutsuzluk dergâhı değildir.

Huzur, hedonizmin ve eyyamcılığın pratikteki formülü değildir. Huzur, kapalı bürokratik mekânlarda veya işletmelerin lüks tefrişiyle insanı celp ve teshir eden yönetim büro-

larında oturmak, sair vakitleri düşük modelli araçlarla gidilemeyen bağ evi, yazlık, tatil köyü, yalı gibi bir dolu adla adlandırılan Babil bahçelerinde geçirmek değildir. Huzur, zulüm kendi semtine uğramayınca seyirci kalmak da değildir. "Azıcık aşım, kaygısız başım" bile değildir huzur. Hele, zulme göz göre göre alet edilirken "gözlerimi yumarım, vazifemi yaparım" diyebilen bir vicdan soğukkanlılığı hiç değildir.

Huzur, mescitten kırk yamalı hırkasıyla girince, pür kibir bir zâtin müstehzi, "hırkanı kaç aaldın?" sorusuna, "dünyayı satıp da aaldım" cevabını veren dervişin ruh dinginliği, coşkun mutluluğudur. Huzur, dünyada hesap verecek mercii bırakmamanın, kuldan gelecek inayete eyvallah etmemenin adıdır. "Bana seni gerek seni" diyerek O'ndan gayri ne varsa vazgeçebilmenin tadıdır. Biz huzursuzların tahayyül edemeyeceği bir zirvede bağdaş kurup oturmak ve "ben gerçek âşık isem, gerek bu yolda ölem" diyerek yolun henüz başında olmanın sızısını duymaktır ciğerlerinde. Huzur kırk yıl odun taşıdığı, odunun bile doğrusunu taşıdığı kapının eşiğinde ruhunda fırtınalar koparak "bizim Yunus mu?" denmesini beklemektir.

Halk huzursuzdur. Düşman şehirleri istilâ etmiyor artık. Evler kuşatılmıştır. Dirlik, düzenlik kuşatılmıştır. İstilâcılar mahremiyet tanımadan dalmaktadırlar odalara. İkili ilişkilerin kaçınılmaz üçüncü kişileridir. Durmadan istemektedirler. Kutsallarımızı, erdemlerimizi, samimiyetimizi, onur ve haysiyetimizi, kişiliğimizi "hep" deyince; mutluluğumuzu, gönül yüceliğimizi, sevdâlarımızı "hüp" deyince vermekteyiz. İstilâcılar sevinç ateşlerini göğsümüze yakmışlar. Biz Şems'in ışığından mahrum, Taptuk'un kapusundan uzakta, Yunus'suz, Mevlâna'sız, mânâsız bir hercümerçte hayatın dolaşığını çözmeye çalışıyoruz.

"Dizinin dibinde saçlar okşayan / Gözü yaşlı güller koklayan /
Boynu bükük yollar kollayan / Bir türkü, bir zalim türkü / Zâlim değil zalim türkü"
Bir derviş düşündü Hocam. Samimiyetin, teslimiyetin hattı bâlâsında duruyordu. Naz nakâmında oturuyordu. Kolay mıydı naz makamına ulaşmak? "Sen derviş olamazsın" demişti Yunus. sen aklınla, alışkanlıklarınla vedâlaşamaz; kadim dostun nefesine elvedâ diyemezsin.

Bir derviş düşündü Hocam. Efendinin eşiğine canını dar atan, çırpınan, yürüyen, koşan bir derviş. Ayağına batan diken, yoluna dikilen çalıyı çırpıyı, kayıp düştüğü taşı toprağı, kuşu kurdu, börtü böceği, yüreğindeki acıyı seven, selamlayan, ağlayan, sefil perişan olan, perişanlığına sevinen; yüreği aşk aşk diye çarpan, aşktan gayrisini yalan bilen bir derviş. Akli mantiğı fırlatıp atan, evi barkı viran, "Sultan, Sultan" diye inleyen derviş.

"Bir kapu, bir eşik, bir derviş / Bir nazar, bir tebessüm, bir bitiş / Aman Yarabbim bu ne hâl, bu ne iş / Bir türkü, bir zalim türkü / Zâlim değil, zalim türkü."

Hâl ilmini düşündü Hocam, bir de kaâl ilmini. Kaâl ilmi, Şems'in suya attığı kitap. Yenilgi yenilgi büyüyen yılgınlık ve korku. Çoğalttığımız yalnızlık, bencillik. Bulduğumuz ve bulunduğumuz keşmekeş. Zulüm ve sömürü. Kaâl değil, kıyl-ü kaâl. Hâl ilmi, kitabı islatmayan su. eşyaya teğet geçmek. Postunla, cismimle dünyada olup, kendin postun içinde olmamak. Hâlde olmak, dünya pazarından el etek çekip saf özüne yönelmek. Cevherini kuşanmak. Çöplükteki elmasın kirinin, pasının temizlenip şekil verilmesi.

Özünü kuşanmak işlerin en çetini. Bir avuç cevher için bir dağın eritilmesi gibi. Yayığın içinde çalkalaya çalkalaya ayrılan yağın çıkarmak gibi. Derviş yıkamış, sonsuz bir iradenin çelikten ipine sermişti nefsi. Bir kapının kölesi olması, bir eşiğe yüz sürmesi özünü hür kılmak içindi. Bir kutlu nazara muhatap olabilmek, baştan ayağa titreyip cebelenmek gerekirdi. Türü işler işlemek gerekiyordu kim, "bizim Yunus mu" densin. Bir tebessüm kıldıkta eriyip akmak gerekiyordu. Eriyip akan kirliliğimiz, akla şüpheye bulaşmışlığımız, cürmümüz, cismimiz, nefsimiz, endişemiz korkumuz, gözyaşımız, özümüzden gayri bütün varımız yoğunumuz olacaktı. Eriyip akacaktık bir gönül potasına. Yanacak, pişecektik. Yeniden yapılacak taş ile toprak arasında. Taşa toprağa sevgiyle

bakacaktık. Bir tebessüm genişliğinde açılacaktı kâinat. İşte o zaman mazlumların âhını mendiline çıkın edip arşa çözmek...

Hocam bir sigara yaktı. Mevlâna beklemlerini söyleyip, sarayın bulunduğu yüksek tepeye yöneldi. Halk tedirgin bekleyiyordu. Mevlâna saraya iltifat etmedi. Yüksek bir yere çıkıp oturdu. Bir süre Moğallar'ın sevinç çığlıklarını dinleyip, göğe yükselen ateşlerini izledi. Sonra dönüp geldi geriye. Bir umut ışığı gözleyen halka tehlikenin bertaraf olduğunu, evlerine gitmelerini söyledi. Moğollar şafakla birlikte çadırlarını toplayıp, çekip geri gittiler.

"Derler ki dağlar da olmuş haydut / Güyâ aşılmazmış kendisi hudut / Tut yılan çıyan, tut nefis, tutabilirsen tut / Bir türkü, bir zalım türkü / Zâlim değil, zalım türkü."

Bu türkü seni yorar demiştım Hocam. Çağın kirliliklerine bir yönüyle bulaşmış bizler için dervişlik, uzun ve metâmeli bir yol. ulaşmaksa muhâl. Bizde kalmadı tahammül. Bırak sabır kalasında zâhitler otursun. Bize rindce ölmek düşer Hocam. Deli Dumrul'dan Koroğlu'na sürüp gelen yiğitlik damarımıza ne oldu. "Ferman kapitalizminse dağlar bizim" değil mi? Fatih, dervişlerin ulusuna yönelip "kılıcın hakkını da unutma" demişti. Biz kolay olanı, meşrebimize uygun olan yolu seçelim Hocam.

Hocam aldırılmaz böyle konuşmalarına bilirim. "O dediğini Belh'te bıraktık" dediği gibi İbrahim Ethem'in, geçti o zora dağların dayanmadığı çağlar. Ham adam değildi Koroğlu. "Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu" demişti. Sinsi, akışkan, sirâyet eden, soyut bir istilâ yaşıyor. Zulüm apaşıkâr ama zorba simgesel. Mertliği, delikanlılığı bildiği de yok. Dağlar şehirlere taşınmış ve sentetikleştirilmiş. Ya mansur olmuşsam, ya aşkın gözükaralığını, yüceliğini kuşanmışsan. Ne çıkar dağların kendini aşılmaz bilmesinden. Aşkın ateşiyle donanmışsam eritmez miyim şavkımla dağları?

Kim germiş yüreğimi bu cendereye? Kim kolunu çevirir bu mengenenin? Ben eskitikçe prangalarımı yenileyen kim? "Ben mi dert, dert mi dert / Ben mi gurbet, gurbet mi gurbet / Ben mi hasret, hasret mi hasret..."

Çay geldi. Hocam bir sigara yaktı. Dalıp gittiği bilinmezlikten geri döndü. Yüzü seçilir oldu Hocamın. Saza devam işareti verdi, saza selam verdi aslında. Türkü ödevini yerine getirmiş; alacağını almış, anlayacağını anlamıştı Hocam. İnsanın içinde kuruluyordu dünya. Zulüm insanın içindeydi, dağlar insanın içinde. Dünya, içimizde hercümerc oluyor, içimizde duruluyordu. Gurbet, mesâfeler değil, insanın özünden uzaklaşmışlığı, sözünden dönmüşlüğüydü. Sahte bir hayatı yaşıyorduk, sahte bir kimlik taşıyorduk. "Dünyada her gölgenin sahibi var, özü yok" dediği gibiydik şairin. "Başiboş bırakılacağımızı" zannetmiş, küllî şuurdan kopmuştuk. Yalnız ve sahipsizdik. Ağam ey, şahım ey, eyvah ey'dik.

"Bir türkü, bir zalım türkü / Zâlim değil, zalım türkü."

SOKAĞA DÜŞEN KİTAPLAR

Ankara'nın maddî imkânları sınırlı okuyucuları kitap satın almaya niyetlendiklerinde Olgunlar Sokak'a mutlaka uğrarlar. Çünkü; buradaki satıcıların ellerine yok pahasına geçen ikinci el kitapların fiyatları yenilerine nazaran çok hesaplıdır. Dış görünüşe fazlaca aldırmıyor, ya da paraya sıkışıklığınız sebebiyle aldırılmazdan gelmek zorundaysanız; okunmuşluk, bazen de karanmışlık ve yıpranmışlıktan başka kusurları bulunmayan neşriyatları bir sigara ve hatta neredeyse bir simit parasına temin edebilirsiniz.

Aradığınız eseri bulamazsanız bile, içlerine konuldukları karton kutularda alıcı bekleyen garibanlar arasında en az bir tanesinin gönlünüzü çelme ihtimali yüksektir. Kısmetli günündeki okuyucu, asıl, nasıl olmuş da buraya düşmüş dedirtenine rastadı-ğında ise hazine bulmuş gibi zevklenir ve yeni sevgilisini başkasına kaptırmak korkusuyla sıkıca kavrar. Taliplisinin kıymet bilirliliğini sezen o kitap da sabırsızlanmaktadır. Aynı günde, böyle üç-dört eseri sokaktan kurtaran okuyucu evine vardığında, okumaya hangisinden başlayacağına karar verememenin sıkıntısıyla kıvrınacaktır. Üstelik, yarım bıraktığı veya okuma kararı aldığı başka kitaplar da kitaplığından cilve yapıp durmaktadırlar.

Yakın zamana dek en küçük kağıt paralar arasındayken, en büyük madenî para-lar arasına katılmak zorunda bırakılan ellibin liranın satın alabileceği bir kitapla karşıla-şverişim geçiren gün. Yaprakları epeyce sararmıştı. Kültür Bakanlığı'nın henüz "Turizm"le evlendirilmediği bir tarihte, 1981'de basılan kitabın o zamanki ederi yüzelli liraymış. Şimdilerde yeni baskısı yapılsa birmilyon liradan aşağı fiyat taşımayacağı kesin olan bu eser, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun 1920-1922 tarihleri arasında kaleme alarak "İkdam Gazetesi"nde neşrettiği nesirlerden oluşuyor. Millî Mücadele sürerken yazılan yazıların kimi yerlerinde parentez içinde sırtan "sansür" kelimesi makalelerin epeyce budandıklarını gösteriyor. İtilâf Kuvvetleri'nin hoşuna gitmeyen cümleleri merak ettim doğrusu.

Kitapların sokağa düşmesini yadırgarım. Hediye edilmiş, imzalanmış kitapların başına geldiğinde daha fazla yadırgarım. Bazı ünlü edipler kendilerine gönderilen kitapları çöp tenekesine atıyorlarmış. Özellikle gençler ürünlerini yayınlattıklarında çoğunlukla ilgi çek-mek gayesiyle birer tanesini hemen isim yapmış yazar ve şairlere postalayıveriyorlar; böyle olunca, o yazar veya sairden bu emrivakiyi kabullenip gönderilen kitabı ömür boyu muhafaza etmesini beklemek de zorlama olur. Belki en iyisi, eserdeki ithaf kısmı karalanmak veya yırtılmak suretiyle iptal edilip isteklilere armağan olarak vermek olabilir. Kütüphanelere göndermek de bir çözümdür. Ama sayfalardaki karalamalar bunların hiçbirine değmezse ne yapılabilir? Gönderilen kitabının çöp sepetini boylamasını baştan göze almalı herhalde. İşin içine çöp sepeti girince sokağa düşen kitapları şanslı saymak gerekiyor.

Karaosmanoğlu'nun "Ergenekon"u yazarı tarafından imzalanarak başkasına hediye edilmiş bir kitap değil. Onu gıcır gıcırken bir okul müdürü öğrencisine armağan olarak vermiş. Hediyeye layık görülenin duyarsızlığından mıdır, yoksa araya başka saiklerin girmesinden dolayı mıdır bilinmez, o tarih-ten ondört yıl sonra bir mukavva kutuda alıcı bekler duruma düşmüş.

AZ GELİŞMİŞ AŞKLAR İÇİN BİR BAŞLANGIÇ

ölüm gözlerinin ilk rengidir
ve veyl olarak düşer her yana

bu tabiki bir başlangıçtır
az gelişmiş asklar
ve karşılık görmemiş
şavkımlar üstüne

Bizzat eser sahiplerince imzalanan kitapların akibetine, üçüncü şahısların armağan ettiklerinin de uğramaları normaldir diyebilir miyiz? Kitabı aradan çıkarsak bile öğretmen-öğrenci sevgisine uymuyor bu durum. Yine de kesin suçlama yapmayalım: Belki öğrencinin davranışından kaynaklanmamıştır. Mesela, okumak üzere alan bir arkadaşı geri vermemiş olabilir. Gerçeği öğrenmek imkânımız yok, çünkü kitabı imzalayan muhatabının ismini yazmadığından -ki bu da bir özensizlik olup yapılan işin mühimsenmediğini gösterir- kime armağan ettiği anlaşılmıyor. Buna rağmen; itaf, imza ve atılan tarih itibarıyla kitabın hatıra değeri sahip bulunduğu muhakkaktır. Belki bir başarının karşılığında ödül olarak verilmiştir. Bezgin yapraklar arasındaki kurumuş menekşeler, en azından son malikinin bir hanım olduğuna delil kabul edilebilir.

Yazarından satıcısına çok sayıda insanın emeğiyle gün ışığına çıkan bir kitap, eser tanımına gerçekten uyması şartıyla değerlidir. İmzalanarak hediye edilmişse iki kere, bizzat ürün sahibi tarafından imzalanmışsa üç kere değerlidir. Kitapların sokağa düşürülmesi vefasızlık, imzalı kitapların elden çıkarılması ise daha koyu vefasızlıktır. Kitapların yeri kütüphanelerdir. Muhafaza istek ve imkânı kalmayanlara oralara teslim etmeleri tavsiye edilir.

CAHİT ZARİFOĞLU ÜZERİNE -I-

Şiir yazmaya ne zaman başlanır ve insan niçin şiir yazar? Cahit Zarifoğlu'nun şiirlerini anlayabilmek için sanırım bu iki sorunun iyi cevaplanması gerekiyor.

Şair olmanın yaşı konusunda söylenmiş bir çok söz var, ama bizi ilgilendiren Zarifoğlu'nun buna nasıl baktığıdır. O, şiirin bir "olgu" olduğuna inanıyor. Şairler zaten var olan şiire aracılık eden elçilerdir görüşünde. Peki şairler olmasaydı ne olurdu? Bunun cevabını yine Cahit Zarifoğlu'ndan alıyoruz: "Şairler olmasaydı, şiir üzerimizden akar, hayatı besleyemez, seliyle öldürürdü. Şair şiirin aleti olmalı." (1) Şairi ve şiiri yine Yaşamak isimli kitabında şöyle değerlendiriyor: "Şiir kendisi var, bir raslantıyla değil, tersine bir özel idareyle çıkıyor yeryüzüne. Barajdaki su bendine bırakılmış kanallardan akar. İnsan bütünü arkasında bekleyen şiirin aktığı kanallar değil mi şair?" (2) Bu anlayışta ortaya konan şair türünün prototipini de herhalde kendisi oluşturmaktadır. Çünkü kendisi de atmosferdeki en küçük şiir titreşimlerini bile yakalayan duyargalara sahiptir. Evredeki şair-insan konumuna ilişkin olarak taşıdığı bilinç ona, denebilirse kozmik bir duyarlık ve bilinç kanandırmıştır.

Ve ne uzun oldu duyargalarım
Şimdi kayanın yapısındaki tuz
granit
fosfat
alüminyum
deniz ve çarpıntı yataklarından
Aşk ihtilacındaki bir delikanlı gibi geçiyorum
Sanki
Duyargalarımın
Duyargalarının
Duyargaları ile
Duyuyor gibi (3)

Onun şairlik tavrı, bir yanıyla, genel bir anlayışın da bir sonucudur. Zarifoğlu, poetikası olmayan bir şairdir. Şiire yaklaşımı "descriptif" niteliktedir. Şiiri tanımlamaktan hep kaçınmıştır. Onun yerine şairi tanımlamayı yeğlemiştir. Buradan yola çıkarak o şiiri şairin faaliyet konusu olarak anlar diyebiliriz.

İlginç şeyler söyleme tutkusunun yanısıra zengin ilham yataklarına sahip oluşu onu, mısra pususuna yatmaktan alıkoymuştur. Şiiri uzun zaman zihninde kuranlardan değildir. Özel mekanlar, "muhitler" aramaz. Çünkü zaten "hergün içinde kilolarla şiir aralanır, içinde hep şiir tezgahlayan bir mekanizma bulunmaktadır." Şiir yazmaya karar verdiğinde oturup kolayca yazmaktadır. "Çalışma saatleri gibi şiirin de kendisine ayrılmış saatleri olduğunu, o saat gelince, herhangi bir yazıyı yazarcasına oturup şiir yazdığını" kendisiyle yapılan bir ropörtaj'da söylemiştir.

Onu şiir yazmaya iten sebep şiirin doğadaki varlığının spontan oluşudur. Bu yüzden çok küçük yaşta şiir yazdığı bilinmektedir. Ancak o yıllarda, şiirle olan uğraşısını en yakın arkadaşları dahi bilmemektedir. Kendisiyle yapılan bir ropörtajda on iki yaşında iken şiirlerini kaleme aldığını söyler. Cahit Zarifoğlu'nun çocukluğunu yaşadığı yıllar, şiirin büyük bir potansiyel değer olarak anıldığı yıllardır. "II. Yeni" şiir hareketi başlamış ve bu hareket

13930 JAL 30

inde güçlü kalemler boy atmaya başlamıştır. İl. Yeni'nin şiirdeki estetik değerleri yeniden yorumlayışı, bir çok şairi olduğu gibi Zarifoğlu'nu da çekim alanı içine almıştır.Şiirde temanın gizlenmesi, zor anlaşılır şiirler yazılması, Zarifoğlu'nu da bu tarzda şiirler kaleme almaya sevkeden etmenlerdendir denilebilir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Cahit Zarifoğlu'nun şiir yazmaya ne zaman başladığı bilinmemektedir. Hemen her şairin şiire ilgi duymaya başladığı bir neden ve bu nedenin sözkonusu olduğu bir zaman vardır. Zarifoğlu'ysa şiirin varlığını "kendiliğinden", "bir özel iredede" olarak kabul ettiği için şiire başlama nedenini de bu biçimde anlatır. Lise öğrencisiyken kendisi gibi şiire ve edebiyata meraklı bir kaç arkadaşıyla birlikte o zaman K.Maraş Lisesi'nin yayın organı olan "Hamle" dergisini çıkarır. Dergide bir kaç şiiri yayınlanır. Daha o çağlarda üstelik kendi ifadelerinden anladığımız kadarıyla İl. Yeni hareketinden de haberi yokken İl. Yeni hareketin estetik ölçülerine uygun şiirler kurgulamıştır. Sonraki yıllarda da yazdığı şiirlerinin biçim ve söyleyiş olarak İl. Yeni'yi andırır olması bazı tartışmalara sebep olmuştur. Acaba Cahit Zarifoğlu İl. Yeni hareketinin çekim alanına kapılmış mıdır? Kimileri bunun mümkün olabileceğini iddia ederken kimileri de Zarifoğlu şiirinin İl. Yeni'yi etkilediğini savunur. Ne var ki bir hareketin çizgilerine uygun şiirler yazmakla o hareketin içinde yer almak birbirinden farklı şeylerdir. Zarifoğlu dünya görüşü itibarıyla müslüman bir şairdir. İl. Yeni hareketinin başlatıcıları olan şair ve yazarlarla da bir münasebeti olmamıştır. Bu tarzda şiirler kaleme almaya başladıktan nece sonra hareketin farkına vardığını söyler. İl. Yeni'yi duyduktan sonra da "etkilenecek kadar onların şiirini tanımamıştır." "Bizim şiire başladığımız yıllarda İl. Yeni denilen şiir en görkemli dönemini yaşıyordu..." Bazı yorumculara bakarsanız benim şiirimde o atmosferin etkisi varmış. Fakat size o dönemden belli bir isim söyleyemediğim için üzgünüm.(4)

Alman şairi Rilke'yi fakülteyi bitirme tezi olarak hazırlamış olmasına karşın henüz onu hiç tanımadığı, ismini bile duymadığı yıllarda yazdığı şiirlerin, Rilke'nin şiirlerine benzediği söylenmektedir. Bu değerlendirmeyi kendisi de doğrular: "Fakültede iken bir akıradaşım benim şiirlerimle Rilke'nin şiiri arasında ve yazıları arasında bir benzerlik olduğunu söylemişti. Bu aklımda kaldı ve neden sonra Rilke'yi okudum...(5) Daha Rilke adını duymadığım Alman filolojisindeki ilk yıllarımda sınıf arkadaşım... "Sen Rilkevari yazıyorsun..." derdi. Bunun böyle olduğunu çoktandır anlamış değilim. Diyebilirim ki bunu şu anda hayretle farkediyorum." (6)

İlk şiir kitabı olan İŞARET ÇOCUKLARI'nı 1968'de yayınlayan Zarifoğlu'nda Cemal Süreyya'nın da dediği gibi "işaretin bir sonu" olarak tutulduğunu görüyoruz.

Bu kitabın belli başlı şiirleri Diriliş dergisinde yayımlanmıştır.

Böylece şair olarak ortaya çıkan Zarifoğlu; şiirini anlayanlarla anlamayanlar, anlaşılır bulanlarla anlaşılmasız bulanlar, anlamlı bulanlarla anlamsız bulanların şimdiye kadar ciddi olarak kağıda/yazıya dökülmemiş düşüncelerine, iddialarına, delillerine ve ispatlarına rağmen doğrusu hep şiir yazdı. Zarifoğlu şiir niyetiyle ne yazdıysa, bunlar bir edebiyat türü olarak "şiir"di.

Fakat Zarifoğlu şiirin dışında ne yazdıysa, onun türü hakkında hem kendisi hem de başkaları kesin bir şey söylemediler.

1974 yılında yayımlanan hikaye kitabı "İns'de yeralan Hikayelerin, 1975 yılında yayımlanan bir yıllıkta yeralan bir kaç satırlık değerlendirmesinde, eleştirmen: "Aburcubur bir şeyler, ne olduğunu anlayamadım," gibi şeyler söylemiştir.

Kitapta yeralan bir kaç hikayenin herbiri için, edebi tür açısından ayrı bir şeyler söylemek mümkün. Yani bunların tümü meçhul bir "X türü" içinde bile değerlendiremiyoruz. Biri bir destanı andırıyor, öteki daha çok okunmak üzere yazılmış bir tiyatro türüne yaklaşıyor, bir diğeri "artistik düz yazı" ile kaleme alınmış bir aşk mektubuna benziyor. Nitekim Zarifoğlu "Sizi Görmeliydim" başlıklı bu "hikâye mektubu" 1980'de yayımlanan

"Yaşamak" isimli kitabına almıştır.

Bu kitaplarda ilk göze çarpan kitapların gerçekte türünün ne olmadığıdır çünkü bilinen edebi türler içerisinde değerlendirmek olası değil. Çocuklar için yazıldığı söyleniyor; masal deniyor, roman, hikaye deniyor ama hepsinden ortak özellikler taşıdığı kadar, tamamen farklı bir yapıyla da karşımıza çıkıyor. Kendisiyle yapılan bir ropörtajda : " Bu masallar kaç yaşındaki çocuklar için?" sorusuna Zarifoğlu'nun verdiği cevap sanırım kitaplarının belli bir tür içinde değerlendirilememesinide ayırıcı bir ifadedir. "35-40 yaşlarında çocuklar için"(7)

Tüm bu fark ve ilginliklerin kitaplarının konusunu oluştururken şairin sansasyonel haber yaratmak ve bu şekilde dikkatleri üzerinde toplamak arzusundan kaynaklandığını kendi de kısmen ifade eder: "Sansasyon merakına hayatı yaşanmaya değer kılmak için merak uyandıracak birşeylere budalaca veya büyük bir zavalılıkla sarılışı... Yerli ve yabancı olma motifini... Yabancılar karşı duyulan aşırı güveni ve bunun kötü sonuçlarını... Orta yaştakilerin değil, gençlerin çoğu kız-erkek, eskiden hiç olmazsa böyle gazeteler evlerde, şurda burda gizlenerek okunurdu. Şimdi hatta kızlar, anadan doğma kadın resimleri dolu gazeteleri, vapurda herkesin içinde haya duymadan açıp okuyorlar... İşte o gazetelerin en ağırlıklı tarafları, olayları şu veya bu şekilde insanların merakını tahrik edici bir biçimde vermek... Buna alışınca insan artık bu bir morfindir. onu her sabah uyutmak ister. Yoksa feci bir açlık hisseder. Her neyse işte bu merakın işlemediği bir kitaptır Katıraslan..."(8)

Sansasyonel haberlere karşı aşırı ilginin insanın yapısında bulunan dürtülerden kaynaklandığını savunur. Sansasyonel haberler oluşturmak ve ilgiyi üzerine çekmek için yazdığı bazı çocuk hikayeleri de Mevlüt Ceylan tarafından İngilizce'ye çevrilmiş ve yayımlandığı yerlerde yeterli ilgiyi de görmüştür. Kitaplarına konu olarak seçtiği olayları yüzyılın macerası gibi anlatırken daha çok çocukların ilgisini çekmek kaygısı içinde olduğu görülür. Çocuk onun için herşeydir. Büyükler de bu pastadan paylarını ayrıca alırlar. Çocuk kitaplarının başarılı bir grafiği vardır. "Yürek Dede ile Padişah" adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü almıştır. Suriye'deki Hama olayları üzerine, öldürülen binlerce insanın anısına yazdığı şiiri de Arapça'ya çevrilmiş ve bu ülkede çıkarılmakta olan bir dergide yayımlanmıştır.

Zarifoğlu'nda en çok göze çarpan özellik, şiirleriyle bir hayat felsefesi ortaya koymuş olmasıdır. Kitaplarının isminden ve kendisiyle yapılan çeşitli ropörtajlarda verdiği bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla "İşaret Çocukları" seçilen ve örnek gösterilen çocuklardır. Değişik özelliklere sahiptirler ancak temelde İslam düşüncesinin atmosferi içinde yetişirler. Babalarından ve tarihten kendilerini tanıyarak "Yedi Güzel Adam" olurlar. İkinci şiir kitabının adı olan "Yedi Güzel Adam"ın kimler olduğu üzerinde yapılan tartışmalar sözkonusu kişilerin isimleri hakkında yeterli bilgi edinmemize yaramamıştır. tamamen bilirsiz kimseler de değillerdir. somut varlıklardır: Yerler, içerler, evlenirler, savaşırlar... Bu savaş şiirlerinin arka planında yeralan İslam İnancının yayılması ve yerleşmesi için verilen mücadelenin sözlü ve fiili ifadesidir. sonunda bu "Yedi Güzel Adam" erkeklerini gerçekleştirerek bireysel varlıklarını inanılan sistemin parametreleri arasında dinamik tutmak için "arzularıyla" mücadele ederler. Ulaştıkları yer üçüncü şiir kitabının da adı olan "Menziller" dir. "Menziller", "Yedi Güzel Adam"ın tüm uğraşlarının uzantısı bir ko-numdur. "Menziller" her şeyin bittiği yer olmaktan çok "Korku ve Yakarış"ın Tanrı karşısındaki önemini kavrama konumudur. Zarifoğlu'na göre "havf" ve reca" makamı olan "Korku ve Yakarış" makamından "cennet"e doğru yol alınır.

Kaynakça:

- (1) R. Özdenören'in yaptığı ropörtaj (Mavera, C.Zarifoğlu Özel Sayısı)
- (2) Mavera Dergisi C.Zarifoğlu Özel Sayısı (3) Dağcılık larım S:271
- (4-5) Hilal, Aralık-Ocak 1982 (6) Gelişme, Yaz 1974
- (7-8) Yeni Devir, 10-12 Nisan 1984

SEN YOKKEN

Sen yokken putumuz ne kadar çoktu
Acıktıkça yedik tekrar yapardık
Heva atlarına bindiğimizde
Kimse peşimizden yetişemezdi
Çöllerde amansız kartal olurduk
Ağardık nerede bir kervan görsek

Sen yokken sürüyle eşimiz vardı
Bilmeden ne çabuk baba olurduk
Kararan yüzümüz beyazlaşmazdı
Gömmeden kızları kızgın kumlara
Er babası olmak yiğit işiydi
Ve abayı atmak bir dul kadına!

Sen yokken bu şehir pazar yeriydi
Her ırktan cariye köle arayan
Akın akın gelir şehir dolardı
Şehirde evlerin mahzenlerinde
Yıllanmış şaraplar misafir bekler
İçtikçe dokurduk söz kumaşını

Sen yokken menat'a, uzza'ya lat'a
Kurbanlar adardık her gün bayramdı
El çırpıp dönerdik anadan üryan
Üçyüzaltmış puta dokunan yoktu
Kabe'ye gözümüz gibi bakardık
Savaşmaktan yana korkumuz yoktu.

Sen yokken insanlar sınıf sınıfı
Bilmezdi köleler başkaldırmayı
Dikendi bakışı Ebuleheb'in
Ömer bizimleydi Hamza bizimle
Kaab Bin Züheyr'in her sözü oktu
Hassan Bin Sabit'in her sözü kılıç.

ÇAY DEDIĞİN AKŞAMDIR DEMLİ EYLÜL TADINDA

figüranları bütün insanlar olan
sinemaskop bir filmin başrollerini paylaşmıyorduk
türkçe altyazılı bir hayatı paylaşıyorduk, o kadar
platonik dehlizlerde fransız yapımı cinayetler
politik enstantaneler içinde hep o bildik yüzler vardı
sen mistik bir sonbahar bulmuştun kendine
içe işleyen bir yalnızlıkla daraltılmış sokakta
koyu dumanlar çıkaran küçük bir fabrikanın
bağçasına sofranı kurmuş ağlıyordun
Gözlerinde kırılmaya yüz tutmuş neon lambaları

nasıl fazla, geliyorduk birbirimize ve imkansız
saatler birdenbire ve yalnızlık herkese
bir şezlonga uzanmış hayat ve şizofreni
o şehrin kaldırımsızlığında
kendinden habersiz

yağmur değil yağ değil
bir yeşilçam filmi değil siyah beyaz hiç değil
bir tek, saçlarında renkli akşamlardan kalma
beyaz bir yorgunluğun anlatımsız sızısı
gözlerinde mavi, deniz, çalkantıları yalnızlığın
kalkıp gidecekmış gibi ve telaşlı ve saydam
mahsustan bir istanbul gülümsemesi
ne zaman seni içime çeksem
ansızın upuzun bir reklam arası

ay ışıkları şehrin hangi üstüne daha güzel düşer
hangi kadın daha güler güzel gülleri görünce

sen bir sokak arasında aranılmadan sorulan
herbir adreste olmayan inadına bir kaçak
kaçak yapıya müptela şehristanbul gibi
yani şarap kırmızısı gül dudaklar kanatan
biliyorum bahanesi kalmadı ayrılığımızın

bir sabah ve kaçak gölgelerin ışıdığı
gelmeseydi kadın kimse anlamayacak bilmeyecekti
unutulup gidecekti unutulmayan leyla gibi
unutulup gidecekti yapraksız soğuk

ne güzel olurdun sen bir şarkı olsaydın

Bir yalan ekimsiz kasımsız bir deniz
uykusuz bir gece - sigara böyle içilir
çay dediğin akşamdır tek şeker tavşan kanı
belki yüz kırk yıl hatırı vardır
Çay dediğin akşamdır demli eylül tadında

Güneş sadece bir kırıntının erimesi için doğdu o gün. Sade bir yaprağın düşmesi için esti rüzgar. Çünkü onun çözülmesiyle başlayacaktı herşey yaprağın düşmesiyle.

Vücudun beyne gönderdiği ilk sinyal, motorun makineye verdiği ilk hareket gibi o minicik kırıntının çözülmesi ile uyandı tabiat. Kırıntı çözülür, şebneme dönüştü ve toprağa düştü yaprak göğ endamıyla süzülerek. Çin işkencesinde ilk su damlasını kazınmış kafasının içinde büzülmüşken hisseden beyin gibi acıyla karışık bir ürpermeyle sarsıldı yer. Diken diken oldu tüyleri yeryüzünün. Rüzgar yaprağı serin okşama larla önüne kattı. Gün böyle başladı.

Herkes nasibini aldı bu başlangıçtan. Canlı casız bütün kainat.

Kırıntıyı yaprağa, yaprağı dünyaya bağlayan ip ince koptu. Kopmamak üzere tekrar düğümlendi bütün bunların ötesine. Bir damla çoğaldı kevser.

Güneş sadece bir kırıntının çözülmesi için doğdu o gün. Sadece bir yaprağın düşmesi için evinden çıktı rüzgar.

Bir öykü böyle bitti.

Böyle başladı hayat.*

* Sarı sayfalardan sıcacık dünyalar işleyen Nedim Ali (M. Ali Zengin) kardeşimiz Henüz 36 yaşındayken Eylül 1998'de Rabb'iyle buluştu. Allah mekanını cennet etsin.